

4 - «Translatio miraculosa Ecclesie Beate Marie Virginis de Loreto» di Pietro Giorgio Tolomei detto il Teramano (1465-1472)

È il testo fondamentale sulla traslazione per ministero angelico della S. Casa da Nazareth in Illiria e poi in Italia.

Riproduciamo il testo secondo l'edizione procurata da G. HÜFFER (Loreto eine Geschichtskritische Untersuchung der Frage des heiligen Hauses, Münster 1913-1921, I, 22-26), considerata la più sicura sul piano filologico, anche per l'apparato che registra le varianti di altri autorevoli esemplari.

Nota quomodo alma Ecclesia Sancte Marie de Loreta fuit camera domus gloriosissime virginis Marie matris Domini nostri Jhesu Christi. Que domus fuit in partibus Jerusalem Jude in civitate Galilee cui nomen Nazareth. In qua cammeram Maria fuit nata et ibi educata et postea ab arcangelo Gabriele salutata, et demum in dicta cammera nutritivum filium suum Jhesum Christum usque ad aetatem duodecim annorum. Demum post ascensionem domini nostri Jhesu Christi in celum remansit beata virgo Maria in terra cum apostolis et aliis discipulis Christi. Qui videntes multa mysteria divina fuisse facta in dicta cammera, decreverunt de communi consensu omnium de dicta cammera facere unam ecclesiam ad honorem et memoriam virginis Marie, et ita factum fuit, et deinde apostoli et discipuli illam cammeram consecrarunt in ecclesiam et ibi celebrarunt divina mysteria. Et beatus Lucas evangelista cum suis manibus fecit ibidem unam imaginem ad similitudinem b. Marie virginis, que ibi est in hodiernam diem. Demum dicta ecclesia fuit habitata et honorata cum magna devocione et reverencia ab illo populo cristiano qui fuit in illis partibus in quibus stetit dicta ecclesia, quousque populus ille fuit cristianus. Sed postquam ille populus dimisit fidem Christi et recepit fidem Machometi, tunc Dei angeli abstulerunt prelibatam ecclesiam et portaverunt illam in partibus Sclavonie et posuerunt eam ad quoddam castrum quod voca-

tur Flumen, et ibi minime honorabatur ut decebat virginem. Iterum de eodem loco angeli abstulerunt illam et portaverunt illam supra mare in partibus territorii Rakanati et posuerunt eam in quadam silva que erat cuiusdam nobilis domine civitatis racanatis que vocabatur Loretha; inde accepit tunc ista ecclesia nomen: Sancta Maria de Loretha ab illa domina que erat illius silve domina et patrona. In illo tempore quo ista ecclesia permansit in dicta silva propter gentium nimium concursum in ea silva maxima latrocinia et innumerabilia mala committebantur. Quapropter per angelorum manus rursus assumpta est et portata in montem duorum fratrum et in eodem monte per angelorum manus est [collocata]. Qui fratres ob maximam denariorum et aliarum rerum introitum et lites decrum simul atque invicem ad maximas discordias et lites decraverunt. Propterea parimodo angeli abstulerunt eam de eodem montis loco et portaverunt in viam comunem et firmaverunt eam.

Ubi nunc est cum magnis signis et innumerabilibus gratiis [collocata] est ista alma ecclesia. Tunc igitur totus populus racanatis ivit ad videndum dictam ecclesiam que erat supra terram sine aliquo fundamento. Propter quod dictus populus considerans tam magnum miraculum et dubitans ne dicta ecclesia veniret ad ruinam, fecerunt dictam ecclesiam circumdari alio muro bono grosso et optimo fundamento, prout hodie videtur manifeste. Tamen nullus sciebat unde ista ecclesia originaliter veniret nec unde [originaliter] recessisset.

Nota quodomo supradicta sunt scita et manifestata: in anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo sexto. Quia b. virgo Maria apparuit in sonno cuidam sancto viro eius devoto cui ipsa supradicta revelavit, et ipse statim omnia divulgavit quibusdam bonis viris istius province. Et ipsi immediate deliberaverunt velle scire veritatem huius rei. Et sic communicato consilio decreverunt quod essent sedecim homines notabiles et boni qui semel irent ad Sanctum Sepulcrum et demum ad illas partes Jerusalem Jude et in civitatem Nazareth ad investigandum supradicta et ita factum est. Nam ipsi portaverunt mensuram ecclesie supradicte et ibi invenerunt vestigia fundamentorum dicte ecclesie et illam mensuram ad unguem si-

cut est ista ecclesia. Et in uno pariete prope ibi est scriptum et sculptum in uno muro quomodo ista ecclesia fuit ibi et recessit. Denum quippe sedecim viri reversi sunt ad istam provinciam et notificaverunt supradicta inventa per eos esse vera. Et extunc fuit scitum quod ista ecclesia fuit camera b. Marie virginis: et exinde populus cristianus habuit magnam devotionem et habet. Nam omni die virgo Maria facit infinita miracula, velut experientia docet.

Hic fuit unus heremita qui vocabatur frater Paulus de Silva qui habitabat in uno tugurio in silva prope dictam ecclesiam, qui omni mane erat in ista ecclesia ad officium divinum. Et fuit homo magne abstinencie et vite sancte, qui dixit, iam sunt anni decem vel circa, quod in die nativitatis sancte Marie que est octava die septembris ante diem per duas horas stante aeris serenitate et dicto fratre Paulo exeunte de suo tugurio et veniente versus ecclesiam vidit unum lumen descendere de celo supra dictam ecclesiam, quod in longitudine videbatur fore duodecim pedum, in latitudine fore sex pedum, et cum fuit illud lumen supra dictam ecclesiam disparuit; ipse ob rem dicebat, quod fuit beata Virgo que in die nativitatis sue ibi apparuit et hoc vidit ille sanctus homo.

In quorum omnium fidem et testimonium mihi preposito Teremano et gubernatore prenominate ecclesie duo boni viri pretaxate civitatis et huius ville habitatores retulerunt ac annunaverunt et pluribus vicibus dixerunt. Unus vocabatur Paulus Reynalducij et alius Franciscus alias Prior. Et dictus Paulus dixit mihi quod avus avi eius vidit quando angeli duxerunt predictam ecclesiam per mare et posuerunt eam in dicta silva, et ipse pluribus vicibus cum ceteris personis ipsam ecclesiam visitavit in dicta silva. Item dictus Franciscus multociens intulit ac dixit quod avus avi eius qui erat centum et viginti annorum dixit ei quod pluribus vicibus visitavit dictam ecclesiam in dicta silva. Et parimodo ipse Franciscus retulit atque dixit mihi per plures vices. Item ad huius rei credulitatem atque certitudinem propalamus quomodo ista alma ecclesia stetit in dicta Silva. Et pluribus probis personis ipse Franciscus dixit quod avus avi eius habuit domum et habitabat ibi

et eius domus erat penes pretaxatam ecclesiam in dicta silva. Et in suo tempore fuit elevata per angelos et portata in montem duorum fratrum et ibi sita et collocata fuit ut dictum est superius. Amen.
Laus Domino!